

Regionernes Videncenter
for Miljø og Ressourcer

Natur & Miljø
29. Maj 2024

Jordforurening i frugtplantager – en opgave for regionerne?

*Seniorkonsulent Julie Kofoed
Regionernes Videncenter for Miljø og Ressourcer*

Agenda

- Jordforureningsloven og regionernes praksis
- Case: Guldborghave og To teknologiuudviklingsprojekter
- Mere om mulighederne i jordforureningsloven
- Brug for en revision af jordforureningsloven?
- anbefalinger til kommunerne

Udgangspunktet – undtagelsen fra Jordforureningsloven

JFL §2 stk. 3

Loven omfatter ikke jord påvirket af jordbrugsmæssig spredning af slam, gødning og pesticider m.v.

Undtagelsen fra Jordforureningsloven - konsekvenser

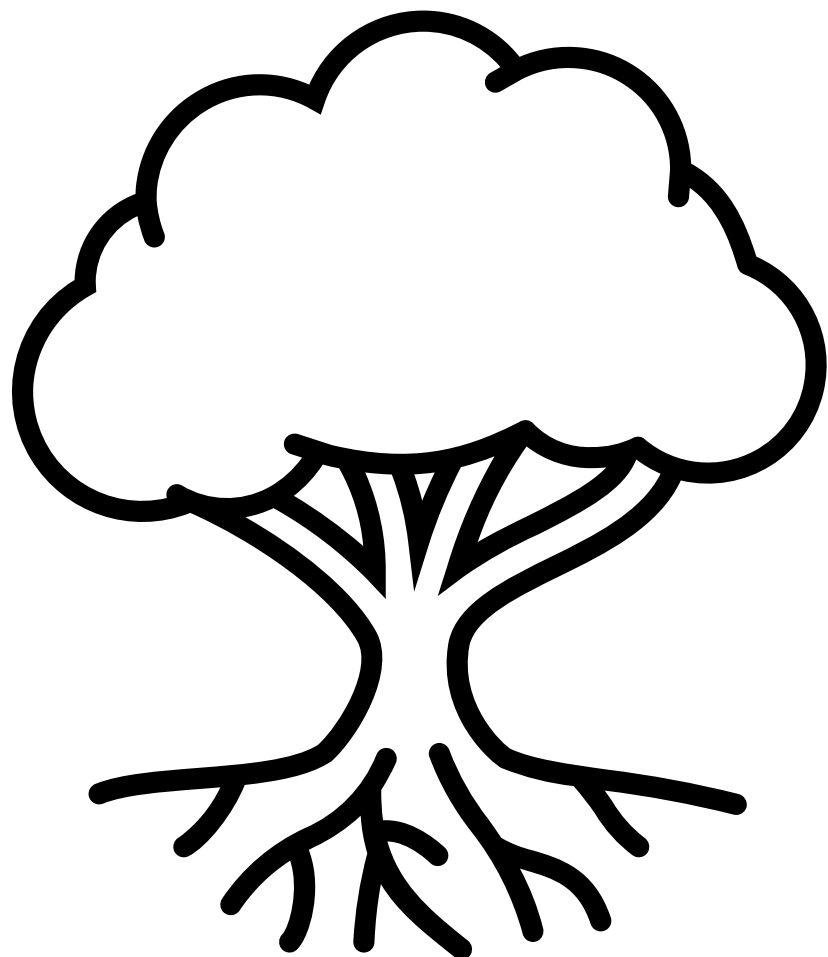
2002: Daværende Vestsjællands Amt bliver, af MST, bedt om at ophæve kortlægning af en konkret sag, selvom der var fundet forurening.

Begrundelse: *Der skal være viden om at forureningen stammer fra en utvivlsom punktkilde, eller der skal foreligge jordanalyser, der viser, at forureningsmønstret svarer til en punktkilde.*

Hvad betyder undtagelsen?

- Regionerne kortlægger ikke systematisk dyrkningsarealer på frugtplantager (eller anden dyrkningsmæssig spredning)
- Regionerne kan på baggrund af en konkret vurdering vælge at kortlægge punktkilder ifm. driften af dyrkningsarealer

Eksempler på punktkilder ifm. frugtplantager

- Vaskeplads/-påfyldningsplads
- Blandestation(er)
- Afdrypningsplads for rodbehandlede træer
- Pesticidoplag

Kilde: [Beslutningsstøtteværktøj til V1-kortlægning – Frugt- og bæravl](#)

Beslutningsstøtteværktøj til V1-kortlægning Frugt- og bæravl med fokus på pesticider

Frugt- og bæravl

Branchedefinition: Frugt- og bæravl er virksomheder, der dyrker frugt og bær med henblik på videresalg.

Kan tale for kortlægning <ul style="list-style-type: none">• Lang driftsperiode	Kan tale imod kortlægning
--	----------------------------------

Det er vigtigt at bemærke, at baggrunden for vurdering af kortlægning ikke beror på risiko, men udelukkende på fund.

Hvad mangler vi viden om?

- Fund i vand, især med den nye AgroLab-pakke.

Væsentligste punktkilder <ul style="list-style-type: none">• Vask af materiel nær tilgængeligt vand• Vaskeplads/påfyldningsplads• Blandestation (der kan være flere ved store plantager)• Afdrypningsplads for rodbehandlede træer• Pesticidoplag	Andre mulige punktkilder <ul style="list-style-type: none">• Uheld/spild• Nedgravet emballage• Affaldsoplag• Afbrændingsplads• Ollietanke• Adgang til vand• Plantageområdet/dyrkede arealer
--	--

Pesticider (eksempler)

- Den bedste viden om, hvad der har været anvendt på den enkelte frugtplantage, fås, hvis muligt, ved interview med dem, der har anvendt produkterne/stofferne.
- 1. generationsmidler: /1/
 - Bordeauxvæske (kalk og blåsten) iblandet andre midler (fx DDT) eller mineraler til jordforbedring (fx jern og mangan)
 - Tungmetaltholdige midler (fx blyarsenat, zinkarsenat og schweinfurtergrønt)
 - Pyrethrin, derris, nikotin
 - Svovlholdige forbindelser
 - Karbolineum (baseret på tjæreolier mv.)
- 2. generationsmidler: /1/
 - Organochlor-insekticider: Fx DDT, lindan, dieldrin
 - Kviksølvmidler
 - Organofosfat-pesticider: Fx parathion, dimethoat
 - Triaziner: Fx atrazin
 - Phenoxysyrer: Fx 2,4-D, dichlorprop, mechlorprop, MCPA, 2,4,5-T

Case: Guldborghave (ca. 2006-2007)

Historien om

*Guldborghave
Frugtplantage*

- Driftsperiode: 1915-1970
- Areal: ca. 60 hektar
- Anvendte stoffer: Schweinfurtergrønt (ca. 1917-1929), blyarsenat (ca. 1929-1945) – ikke kendskab til hvad der er anvendt efterfølgende.
- Læs mere: ["Historien om Guldborghave Frugtplantage"](#)
- Fund af kraftig forurening med især arsen i overjorden på arealer udstykket til boliger
- Det blev på daværende tidspunkt (2007) vurderet, at der var anvendt særligt meget blyarsenat hos Guldborghave Frugtplantage.
- Boliggrundene blev kortlagt, og oprenset af Guldborgsund Kommune og Region Sjælland

To teknologiudviklingsprojekter

- Formål: At finde ud af om Guldborghave bare var ”undtagelsen til undtagelsen”. Eller om der er et generelt problem med ældre frugtplantager med en længere driftsperiode, særligt i årene 1900-1945.

Immobilie stoffer i bekæmpelsesmidler anvendt inden for frugtavl

Anvendelsesmønstre og konsekvenser for jordmiljøet

- [2011-projekt](#): Miljøprojekt 1386

- Højeste middelkoncentrationer findes på Guldborghave, sammenlignet med andre frugtplantager (i alt 20 undersøgelser).
- På enkelte frugtplantager findes ingen overskridelser af JKK.
- Fund i Guldborghave stemmer overens med forbrug (jf. sprøjteplaner)

Stefan Outzen, Outzen Pro

To teknologiudviklingsprojekter

- [2013-projekt](#): **Miljøprojekt 1456**

- Sammenfatning af syv undersøgelser på frugtplantager i brug i perioden 1920-1950
- Anvendelse af bly- og zinkarsenat i fem af seks frugtplantager
- Anvendelse af kobbermidler i alle seks frugtplantager
- Kun én overskridelse for arsen
- Bly svarende til lettere forurenede jord

- Konklusion på baggrund af rapporten: Ikke et generelt problem – fundene i Guldborghave var udtryk for særligt intensivt brug
- *Vi er siden blevet klogere*

Anvendelse af immobile bekæmpelsesmidler inden for frugtavl

Sammenfatning af syv undersøgelser

Miljøprojekt nr. 1456, 2013

Hvad var tanken med undtagelsen i Jordforureningsloven?

- Jordforureningsloven er 25 år gammel

- 1. Ingen forurening fra landbrugsmæssig drift
- 2. Landbrugsarealer er ikke omfattet af offentlig indsats

- MEN:
 - Vi finder forurening!
 - Tidligere driftsarealer udstykkes til boliger (se næste slide)

Ændret arealanvendelse

- Oprindeligt (2000) ser man ikke ud til at have overvejet skiftende arealanvendelse på arealer i landbrugsmæssig drift
- Opdatering af loven (2006):
- §72b: Før en ejer eller bruger af et areal **ændrer anvendelsen af arealet til bolig, børneinstitution, offentlig legeplads, kolonihave eller sommerhus**, skal ejeren eller brugeren **sikre, enten at det øverste 50 centimeters jordlag af den ubebyggede del af arealet ikke er forurennet, eller at der er etableret en varig fast belægning.**

§72b – uenighed blandt jurister

- Paragraffen har ingen håndtag
- Kommunen har ikke mulighed for at stille krav til dokumentation

VS

- Paragraffen har ingen begrænsninger
- Kommunen må vurdere hvilke krav til dokumentation der er relevante i den enkelte sag

Danske Regioner har bedt MST om at rådgive kommunerne vedr. §72b

Områdeklassificering – et muligt værktøj?

- §50 a, stk. 3:
- *Hvis kommunalbestyrelsen har **viden om, at et større sammenhængende område uden for byzone er lettere forurenet**, skal kommunalbestyrelsen gennem et regulativ inddrage området som omfattet af klassificeringen.*
- Kan nok ikke anvendes (pga. §2 stk. 3)

Danske Regioner har bedt MST om at undersøge hvorvidt områdeklassificering kan anvendes

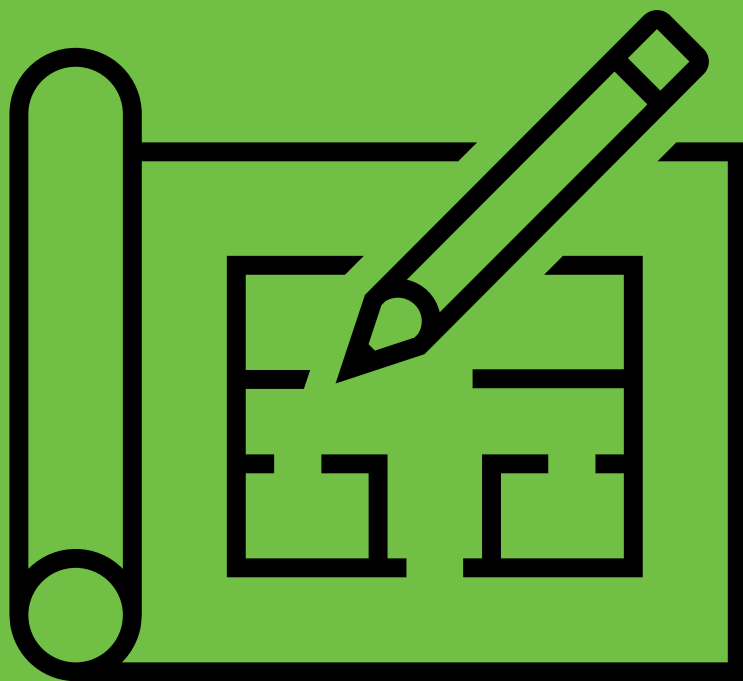
Trænger jordforureningsloven til en opdatering?

- Det er der nok ingen tvivl om!
- Der er en oplagt mulighed hvis et europæisk jorddirektiv skal implementeres i dansk lovgivning

Regionernes virkelighed lige nu

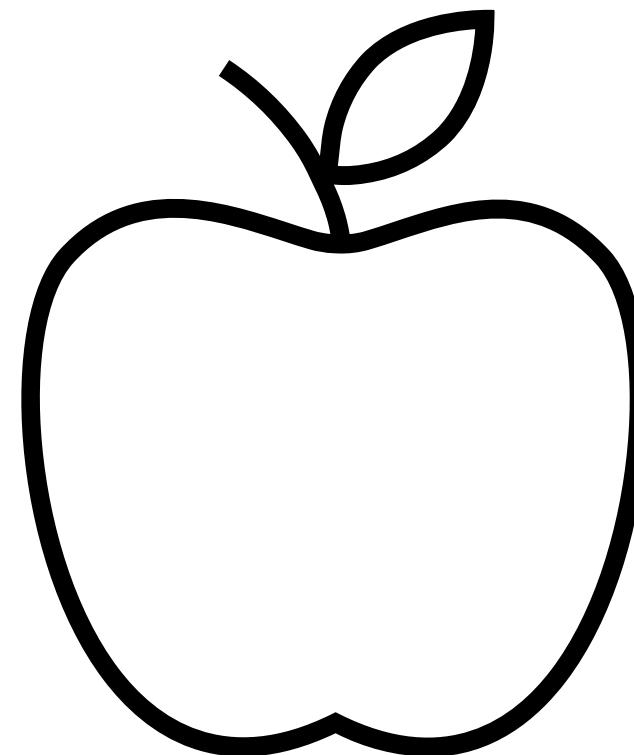

- Loven er tydelig – forurening på frugtplantager er ikke regionernes ansvar.
- Men der er heller ingen andre der har ansvar for sagerne (særligt ikke ældre udstykninger).
- Borgere på de berørte grunde stilles dårligt pga. undtagelsen i jordforureningsloven.
- Det er vigtigt at få stoppet udviklingen, så der ikke bygges nye boliger på forurenede arealer.

Anbefalinger til kommunerne – med den nuværende lovgivning

- I forbindelse med planarbejde er det en god idé at kommunen er opmærksom på, hvor der har været frugtplantage.
- Forsøg at håndhæve §72b.
- Tag kontakt til jeres region for en drøftelse, hvis der opstår en konkret sag.

Spørgsmål?